

ביאור מהרש"א

מסכת פסחים

פרק אור לארבעה עשר

חלק א'

מדף ב. עד דף ז:

מפתח

דף ב.	4
רש"י ד"ה הבוקר אור כתיב ותד"ה וכדב יהודה	4
תד"ה אור לארבעה עשר	5
רש"י ותוספות ד"ה בכי טוב	7
רש"י ותוספות ד"ה וכאור בקר יזרח שמש	8
תד"ה והא קיימא לך	9
דף ב:	11
רש"י ד"ה אי פשיטא לך	11
תד"ה ראב"י אומר ותד"ה היכן	12
תד"ה מאימתי ותד"ה ר' אליעזר בן יעקב אומר משעת האור	13
דף ג.	14
תד"ה ת"ל ביום	14
דף ג:	16
רש"י ד"ה וכל היכא	16
רש"י ד"ה רכבת כתיב	18
תד"ה שמץ פסול	20
גמרא מי קא ספו לך מן האליה	21
דף ד.	22
תד"ה שנאמר וישכם	22
תד"ה אבא קיים	25
תד"ה אם משמסר	28
דף ד:	29
גמרא והכא במאי עסקינן דמוחזק לך	29
תד"ה וכתיב אך ביום הראשון תשביתו	33
תד"ה ואימא לרבנות	35
דף ה.	37
גמ' רב נחמן בר יצחק אמר ראשון דמעיקרא משמע כו' רבא אמר מהכא לא תשחט על חמץ כו'	37
תד"ה למעוטי חולו של מועד	37
רש"י ד"ה אך חלק	40
דף ה:	42
תד"ה משום דכתיב לך לך תרי זימני	42
דף ו.	46
תד"ה בהמת ארנונא	46
תד"ה ייחד לו בית	49
רש"י ד"ה דעתו לחזור כו' אפילו מראש השנה	51
דף ו:	54
גמ' דאלת"ה כלל ופרט כו' ותד"ה אבל בחד ענינא וד"ה אבל בתרי עניני	54
תד"ה ודעת' עילוי'	57
תד"ה משש שעות ולמעלה	59
דף ז.	61
גמרא הכא במאי עסקינן כגון שנשתמשו בה מעות חולין ומעות מעשר כו'	61
תד"ה לפני סוחר' בהמה כו'	63
תד"ה בלבער כ"ע לא פליגי דלהבא משמע	65
דף ז:	67

תד"ה לא סגי דלאו איהו מהיל	67
תד"ה על הטבילה	68

דף ב.

רש"י ד"ה הבוקר אור כתיב ותד"ה וכדב יהודה

(1) גמרא

(א) לרב הונא "אור" כשהוא שם דבר משמעו יום (כשאור שולט)

(ב) לרב יהודה "אור" כשהוא שם דבר משמעו לילה

(ג) קשיא

(i) והבקר אור והאנשים שולחו

(1) משמעו שם דבר לשעות היום

(2) וקשה לרב יהודה

(ד) תירוץ

(i) אור בקרא זו משמעו פועל כלומר הבוקר האיר

(1) ולמדך דרך ארץ לנסוע רק לאחר שנפוצו אורות היום

(2) ומסייע לרב יהודה אמר רב דאמר לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב

(ii) אבל כשהוא שם דבר משמעו לילה

(2) רש"י (כמבואר במהרש"א)

(א) קשיא

(i) אמאי מסייעו הקרא לדרב יהודה אמר רב רק כשאור משמעו פועל

(ב) תירוץ

(i) במובן שם דבר משמעו שעות היום כשאור שולט

(1) ואותן שעות מתחילות בעלות השחר

(2) ואז עדיין אין אור מספיק לנסוע

(ii) משא"כ במובן פועל משמעו האיר באור נוגה

(א) שמתחיל רק בנץ החמה

(3) תוספות

(א) פליג ארש"י

(ב) לא מחלקין בין אור כשם דבר ובין אור כפועל

(ג) ותרוייהו מסייעין לרב יהודה אמר רב

תד"ה אור לארבעה עשר

- (1) גמרא
- (א) בודקין לחמץ אור לארבעה עשר
- (2) רש"י
- (א) כדי שלא יעבור עליו בבל יראה ובל ימצא
- (3) תוספות
- (א) קשיא
- (i) הרי הבודק צריך שיבטל
- (ii) ואחר שביטל אינו עובר בבל יראה ובל ימצא
- (ב) תירוצ'ן
- (i) מוכרח דלא כרש"י
- (ii) ובדיקת חמץ חומרא דרבנן היא שלא יבא לאכלו
- (ג) קשיא
- (i) אמאי מחמירי בחמץ יותר מבשאר איסורי הנאה
- (ד) ב' תירוצים
- (i) תירוצ' א'
- (1) חמץ שאני דאסור רק בפסח ולא בדיל מיני' בשעת איסורו
- (2) קשיא
- (א) והרי יין אסור לנזיר רק בשעת נזרו ולא בדיל מיני' בשעת איסורו
- (ב) ונחייבו לבדוק ולבער ליין
- (3) תירוצ'ן
- (א) אמאי יבדוק ויבער יין דמותר לאחריני
- (ii) תירוצ' ב' (כמבואר במהרש"א)
- (1) רבנן החמירו בחמץ מפני שהתורה החמירה בי'
- (א) באיסור בל יראה ובל ימצא
- (iii) קשיא
- (1) הרי ליתא לבל יראה ובל ימצא לחמץ נוקשה וחמץ גמור על ידי תערובת
- (2) שמא נאמר דלהן לא מחמירי רבנן לבדוק
- (iv) תירוצ'ן
- (1) לקמן איתא
- (א) שיאור (חמץ נוקשה) ישרף
- (ב) ולחד מ"ד כ"ש שישרף חמץ גמור על ידי תערובת

(2) הרי דהחמירו רבנן גם לדידהו

(v) קשיא

(1) נימא דשיאור ישרף משמעו דעומד לישרף משום דלא יהנה ממנו גם לאחר הפסח

(2) ומנין לך דמחויב לבדוק אחריו ולשורפו

(vi) תירוץ

(1) מותר הוא לאחר הפסח

(2) ובכך מוכרח דשורפו מצד חיובו ולא מטעם דעל כל פנים לא יהנה ממנו

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) ניהדר לתירוץ א' דפירש דבודקין לחמץ יותר משאר איסורי הנאה משום דלא בדילי מיני'

(ii) והקשו תוספות דהרי בנזיר נמי לא בדילי מיין ואפ"ה לא מחמירי חכמים לבדוק אחר יין

(iii) ומאי קושיא הרי נזיר מותר ליהנות מיין

(1) וחכמים לא החמירו אלא באיסור הנאה כמו חמץ

(ב) תירוץ

(i) כווננו להקשות מנדר דשייך בי' איסור הנאה לנודר

(ii) ושים לב דתירוצם

(1) דנזיר שאני דינו מותר לאחרים

(א) עולה יפה גם לנודר

(i) דהרי חפץ דמודר בהנאה לו מותר בהנאה לאחרים

רש"י ותוספות ד"ה בכי טוב

(1) גמרא

(א) אמר רב יהודה אמר רב לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב

(ב) ומפיק לי' מקרא דהבקר אור והאנשים שולחו

(i) בענין אחי יוסף שיצאו ממצרים בשעת והבקר אור

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) בהכונס מפיק לי' רב יהודה לדרוש דלעולם וכו' מקרא דלא תצאו איש מפסח ביתו

(ii) ואמאי צריכין לתרי קראי

(ב) תירוץ

(i) תרוייהו צריכי

(1) קרא דלא תצאו

(א) הזהירה ליחידים מלצאת מביתם בלילה

(ב) בשעת מכת בכורות בתוך העיר

(ג) כדי שלא יוזקו במזיקין תוך העיר

(i) אע"ג דאין לחוש שמא יוזקו בדרכים

(ii) דכבר היו רגילים בדרכים של עירם

(2) בקרא דהבקר אור והאנשים שולחו

(א) הזהיר יוסף לקבוצת אחיו שלא לנסוע בצוותא חוץ לעיר

(ב) כדי שלא יוזקו בדרכים דעדיין לא היו רגילים בדרכי מצרים

(i) אע"ג דאין לחוש למזיקין

(ii) כשהן הולכין בצוותא ולא ביחידות

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) ונימא דיוסף הוזהר לאחיו לחוש מפני חיות וליסטים

(ב) תירוץ

(i) גם לחיות וללסטים אין לחוש היכי דיוצאים בצוותא

רש"י ותוספות ד"ה וכאור בקר יזרח שמש

(1) רש"י

- (א) כאור בקר משמעו תחלת עלות השחר
 - (ב) יזרח שמש משמעו בן החמה
 - (ג) וקרא אתא למימר
 - (i) דעלות השחר שעכשיו אין בו אלא נוגה מעט
 - (ii) לעתיד לבא יזהיר באותו נוגה שרואין עכשיו בנץ החמה
- (2) תוספות (רבינו תם)

- (א) כך פרשהו לקרא
 - (i) אור בקר ממשיך עד חצות היום
 - (ii) וקרא אתא למימר
- (1) דזריחת השמש דלעתיד יזהיר כחצות היום עכשיו

(3) מהרש"א

- (א) פשטו של רש"י קשה להעמידו, ופשטו דר"ת נייחא עלן
- (ב) לר"ת אתא קרא כסדרו דהיינו ההוה קדם לעתיד:
 - (i) כאור בקר (כלומר כנוגה החזקה של חצות היום עכשיו)
 - (ii) יזרח השמש (לעתיד) בהתנוצץ
- (ג) לרש"י צריכין לסרס הקרא כדי שהוה יקדים לעתיד:
 - (i) כזריחת שמש (דנץ חמה עכשיו)
 - (ii) אור בקר (יהא לעתיד נוגה עלות השחר)

תד"ה והא קיימא לן

(1) גמרא

(א) לר' יהודה ויקרא אלקים לאור יום

(i) משמעו שקרא למאיר ובא (פועל) יום

(ב) קשיא

(i) א"כ ויקרא אלקים לחשך לילה

(1) משמעו שקרא למחשיך ובא (פועל) לילה

(ii) והלא ידענו דעד צאת הכוכבים יממה הוא ולא לילה

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) מנלן דעד צאת הכוכבים יממה הוא

(ב) תירוץ

(i) במגילה דף כ: מפיק לי' מהני קראי

(1) ואנחנו עושים במלאכה מעלות השחר עד צאת הכוכבים

(2) ואומר והי' לנו הלילה משמר והיום מלאכה

(3) מהרש"א

(א) עיין במגלה דף כ:

(i) איתא במשנה דעלות השחר תחלת היום היא לענינין מסויימין

(ii) מנלן, מקרא דויקרא אלקים לאור יום

(1) דמשמעו משעה שמאיר ובא (פועל) דהיינו מעלות השחר

(iii) קשיא (כמו בגמרא דידן)

(1) א"כ ויקרא אלקים לחשך לילה

(א) משמעו שקרא למחשיך ובא (פועל) לילה

(2) והלא ידענו דעד צאת הכוכבים יממה הוא ולא לילה

(iv) תירוץ

(1) נכון דאין להפיק לה להא דעלות השחר תחלת יום

(א) מקרא דויקרא אלקים לאור יום

(2) אלא מפקינן לה מקראי

(א) דואנחנו עושים במלאכה מעלות השחר עד צאת הכוכבים

(ב) ואומר והי' לנו הלילה משמר והיום מלאכה

(ב) קשיא

(i) כשהקשה המקשה דמחשיך ובא מן הנמנע לקרותו לילה

- (1) עוד לא נודע לו דרוש מקראי דואנחנו עושים וכו'
(ii) ואמאי הקשה בפשיטות דמן הנמנע לקרותו לילה למחשיך ובא
(4) ניהדר לתוספות
(א) קשיא
(i) אם צאת הכוכבים התחלת לילה היא
(ii) אמאי קאמר התנא ר' יהודה בשבת דף לד: לשטה אחת
(1) דבין השמשות נמשכת שני שלישי מיל (12 מינוטין) משקיעת החמה
(2) ולאחר מכן לילה הוא
(iii) "שהוא לפי הנראה שעה גדולה לפני צאת הכוכבים"
(5) קושית מהרש"ל
(א) לכאורה קרי להו לאותן 12 מינוטין "שעה גדולה"
(6) תירוץ מהרש"ל
(א) כוונתן להקשות דאותן 12 מינוטין פוסקין
(i) זמן ארוך לפני צאת כוכבים
(7) תירוץ מהרש"א
(א) כוונתם להקשות
(ב) דשהות משקיעת החמה עד צאת הכוכבים
(ג) שעה גדולה היא
(ד) וארוכה מדי יותר מ-12 מינוטין

דף ב:

רש"י ד"ה אי פשיטא לך

(1) גמרא

(א) אי פשיטא לך מילתא כנהורא דאנפשות קאתי

(i) רוצח הוא וניתן להצילו בנפשו

(ב) ואי מספקא לך מילתא

(i) יהי בעיניך כגנב ולא ניתן להצילו בנפשו

(2) רש"י (כמבואר בתוספות ובמהרש"א)

(א) אי פשיטא לך קאי על זולת אביך

(ב) ואי מספקא לך קאי על אביך כזה:

(i) אי פשיטא לך מלתא כנהורא בבא במחזרת זולת אביך

(1) דעל עסקי נפשות בא מותר לך להרגו

(ii) ואי באביך מספקא לך מילתא אל תהרגהו

(3) תוספות (כמבואר במהרש"א)

(א) לרש"י קשה דהרי בסנהדרין מוכח

(i) דבזולת אב מותר להרגו מספק

(ב) והלכך פירשו בתוספות דאי פשיטא לך ואי מספקא לך

(i) שניהם באב קמיירי כזה:

(1) אי פשיטא לך מילתא כנהורא באביך

(א) דעל עסקי נפשות בא מותר לך להרגו

(2) ואי באביך מספקא לך מילתא אל תהרגהו

(ii) ומובן דבזולת נהרג גם במספקא לך

תד"ה ראב"י אומר ותד"ה היכן

(1) גמרא

(א) מאימתי י"ד אסור בעשיית מלאכה

(i) ר' אליעזר בן יעקב אומר משעת האור

(ii) ר' יהודה אומר משעת הנץ החמה

(ב) וקמקשה ל"ר' אליעזר בן יעקב לר' יהודה

(i) דהיכן מצינו יום שמקצתו אסור בעשיית מלאכה ומקצתו מותר

(2) תוספות

(א) טעמי' דר' יהודה

(i) דהגם דלא מצינו דינא דבו חולקין היום

(1) סברא היא

(א) דנץ החמה עת כניסת פועלין למלאכה היא

(ב) קשיא

(i) הרי לענין אכילה בערב פסח ובערב שבת וכו'

(ii) חולקין היום ואסור רק מן המנחה ולמעלה

(iii) וקשה לר' אליעזר בן יעקב אמאי הקשה היכן מצינו

(ג) תירוץ (כמבואר במהרש"א)

(i) שאני התם דחולקין היום מסברא מעליא

(ii) דאם יאכל לפני המנחה עדיין יוכל לאכול בתאבון לערב

(iii) מה שאין כן בנץ החמה לענין עשיית מלאכה דאין סברא מעליא לחלוק

(iv) דמאי דסמיך ר' יהודה על כניסת פועלים למלאכה

(1) לאו סברא מעליא הוא

(v) ובלכא סברא מעליא לחלוק לא מצינו שחולקים

תד"ה מאימתי ותד"ה ר' אליעזר בן יעקב אומר משעת האור

- (1) משנה דף נ.
 - (א) אסור לעשות מלאכה בערבי פסחים מחצות ואילך
 - (ב) לפני חצות תולה במנהג
- (2) משנה דף נה.
 - (א) וחכמים אומרים (אליבא דר' יהודה) דעד חצות אינו תלוי במנהג
 - (i) אלא ביהודה היו עושין מלאכה עד חצות
 - (ii) ובגליל לא היו עושין מלאכה
 - (1) לבית הלל החל מנץ החמה
 - (2) לבית שמאי החל בתחלת לילה הקודם
 - (ב) ור"מ אומר דאין לחלק בין יהודה לגליל
 - (i) אלא דהכל תלוי במנהגא
- (3) גמרא דידן (כמבואר בתוספות ובמהרש"א)
 - (א) ר' יהודה אוסר לעשות מלאכה מנץ החמה
 - (i) כשטתו בדף נה. ואליבא דבית הלל בגליל
 - (ב) ר' אליעזר בן יעקב אוסר משעת האור
 - (i) בהוה אמינא אמרינן דס"ל כרב יהודה דאור לילי
 - (1) וס"ל דלא נחלקו ב"ה על ב"ש וקמודי דאסור מתחלת לילה ובגליל קמיירי
 - (ii) במסקנא אמרי דס"ל כרב הונא דאור נגהי דהיינו מעלות השחר
 - (1) ולא ס"ל כשום תנא בדף נה.
 - (ג) ומאחר דביארנו דמדף נה. מוכח דר' יהודה באיסור קמיירי לא במנהגא
 - (ד) ומדפליג ר' אליעזר בן יעקב עלי' רק בעת התחלת זמן האיסור
 - (i) מוכח דמודי לר' יהודה דאיסור הוא ולא מנהגא

דף ג.

תד"ה ת"ל ביום

(1) גמרא

(א) שלמים נאכלין לשני ימים ובלילה (לילה א') שביניהם

(ב) קשיא

(i) אמאי אינן נאכלין בלילה (לילה ב') שאחריהם

(ג) תירוץ

(i) מפני דרשה זו (דרשה א')

(1) ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד יום

(2) בעוד יום וכו'

(ד) קשיא

(i) כלל אמרו דתיכף לאכילה שריפה

(ii) והשתא דילפית דאסור לאכלה בליל ב'

(iii) אמאי לא שורפה בליל ב'

(ה) תירוץ

(i) מפני דרשה זו (דרשה ב')

(1) והנותר מבשר הזבח ביום השלישי באש ישרף

(2) ביום אתה שורף ואי אתה שורף בלילה

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) השתא דאית לן דרשה ב' דאסור לשורפה בליל ב'

(ii) אמאי איצטריך לן דרשה א'

(iii) גם בלא דרשה א' הוינא יודעין דאסור לאכלה בליל ב'

(1) דאל"ה אמאי איצטריך לדרוש ב' דאסור לשורפה אז

(ב) תירוץ

(i) בלא דרוש א' הוה אמינא דמותר לאכלה בליל ב'

(ii) ודאכן לא צריכנא לדרוש ב' לאסור לשורפה בליל ב'

(iii) ודרוש ב' אתיא לאסור שריפה בליל ג'

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) הרי בעוד יום ג' (לפני ליל ג') נמי אסור לאוכלה

(ii) ובלא דרוש ב' נמי הוינא יודעין דכבר חייב לשורפה ביום ג'

(1) מטעם דתיכף לאכילה שריפה

(iii) ואמאי צריכין לדרוש ב' ללמד שלא לשורפה בליל ג'

(ב) תירוץ

(i) תיכף לאכילה שריפה

(1) משמעו **דמותר** לשורפה תיכף בזמן בו אסור לאוכלה

(2) ואין משמעו **דהייב** לשורפה אז

דף ג:

רש"י ד"ה וכל היכא

(1) גמרא

(א) ישנם מקרים מסוימים שבם כתיב לשון ארוכה

(i) כגון אשר איננה טהורה

(ב) באשר היא נקי' כלפי לשון קצרה

(i) כגון הטמאה

(ג) קשיא

(i) הרי במקרים אחרים כתיב לשון טמא

(ד) תירוץ

(i) היכי דשניהם שוים באורך כתיב לשון נקי'

(ii) אבל כתיב לשון מגונה אם היא קצרה

(ה) קשיא

(i) הרי יש מקרים שכתוב לשון נקי' הגם דארוכה היא

(ו) תירוץ

(i) אלא

(1) כל היכא דכי הדדי נינהו משתעי בלשון נקי'

(2) כל היכא דנפישין מילי משתעי בלשון קצרה

(ז) רש"י

(i) קשיא

(1) ומאי תעשה בהני מיקרים דלעיל במ כתיב לשון ארוכה ונקי'

(ii) תירוץ

(1) הני ללמד באו שצריך לחזור אחר לשון נקי'

(iii) אבל בשאר מקומות

(1) כתיב לשון קצר ובמגונה

(2) וכששניהם שוים כתיב בלשון נקי'

(2) מהרש"א

(א) לכאורה כוונתו דרש"י

(i) דקצר ומגונה עדיף מארוך ונקי, וכן איתא ברוב דוכתי

(ii) אבל במקרים מסוימים כתיב בארוך ונקי להורות חשיבות דלשון נקי'

(1) ומפני הוראה זו כששניהם שוים משתמשים בנקי'

(ב) קשיא

(i) הרי מקרא אחד דארוך ונקי' סגי לן להורות חשיבות דנקי'

(ii) ואמאי הוצרך לכל הני

(ג) תירוץ

(i) מוכרח שסוג ארוך ונקי מצד אחד וסוג קצר ומגונה מצד ב' תרוייהו שוים הן

(ii) והלכך ישנם מיקרים מרובים מכל סוג

(iii) ומזה ילפינן דהיכי דשוים באורך עדיף לספר בלשון נקי'

(ד) קשיא

(i) איתא בגמרא

(1) הני תרי תלמידי דהוו יתבי קמי' דהלל

(2) ח"א אין בוצרין בטרהרה וח"א בוצרין בטומאה

(3) אמר מובטחני בזה שמורה הוראה בישראל

(ii) ר"ן

(1) תוספות סברי

(א) דהלל שבחיהו לאותו תלמיד

(i) דסיפר בלשון קצרה ומגונה

(iii) דברי ר"ן מסתברא אי עדיפא לן קצרה ומגונה

(iv) אבל אם שוים הם אמאי שבחיהו הלל לאותו תלמיד

(ה) תירוץ

(i) לכתחלה סיפר תלמיד א' בלשון ארוכה ונקי'

(ii) לאחר כך סיפר תלמיד ב' בלשון קצרה ומגונה

(iii) על תלמיד הראשון יכול להיות שלא נתכוין בלשונו וכך נזדמן לו בפיו

(iv) אבל תלמיד ב' ששינה בוודאי נתכוון לכך

(1) להשמיענו דבר חכמה

(2) דשניהם שוין

(3) רי"ף

(א) מחליף הגרסא

(i) לכתחלה סיפר תלמיד א' בלשון קצרה ומגונה

(ii) לאחר כך סיפר תלמיד ב' בלשון ארוכה ונקי'

(ב) ושבחיהו הלל לתלמיד ב' מאותו טעם שכתבנו

(i) דממאי ששינה השמיענו דבר חכמה וכו'

רש"י ד"ה רכבת כתיב

(1) גמרא

(א) קשיא

(i) אמרת דהיכי דנקי' ומגונה שווים באורך כתיב לשון נקי'

(ii) א"כ אמאי כתיב רוכבת

(iii) הרי יושבת שוה באורך ונקי' היא

(ב) תירוץ

(i) מפני דרכבת חסר כתיב

(2) רש"י (כמבואר במהרש"א)

(א) קשיא

(i) ליכתוב ישבת חסר

(ב) תירוץ

(i) כל חסירות שבתורה לדרוש הן באין

(ii) ומהא דרכבת חסר כאן למדך שתתפוס לשון קצרה אף שהיא מגונה

(iii) ולא איכפת לן מאי דהוי מצי נמי למיכתב ישבת חסר

(3) תוספות (כמבואר במהרש"א)

(א) נייחא לן מאי דפירש"י

(i) דמחסירא דרכבת קא ילפינן

(ii) ולא איכפת לן מאי דהוי מצי נמי למיכתב ישבת חסר

(ב) אבל עדיין קשה לן

(i) אמאי בקושטא לא כתיב ישבת חסר

(ג) תירוץ

(i) דמלת ישב וישבת מיוחד היא

(ii) דלא כתיב חסר אלא לדרשה כעין דרשה דלוט

(4) מהרש"ל

(א) קשיא

(i) למאי הוצרך רכבת

(ii) הרי כבר למדנו מלימודי דלעיל

(iii) דעדיפא לן קצר ומגונה מארוך ונקי'

(ב) תירוץ

(i) יתור הלימוד מלמדך דגם אם יש לך שתי לשונות מגונות

(1) שתתפוס לשון מגונה הקצרה

(5) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) פשיטא היא דיש לתפוס לשון מגונה הקצרה ולא איצטריך לן ילפותא
- (1) ואגב ביותר הוה לן ללמדנו דביש ב' לשונות נקיות לתפוס הקצרה
- (ii) מוכרח דאכן אתיא הלימוד למילף דידיבר בקצרה ומגונה ולא בארוכה ונקיה
- (iii) והא דקשיא לך הרי אותו חידוש כבר גמרנו לעיל

(ב) ב' תירוצים

(i) תירוץ א'

- (1) הרי קבענו דילפותות דלעיל מורים רק
- (א) דקצר ומגונה שוה לארוך ונקי
- (2) בכך דהניחו מקום לדרשה דידן ללכת עוד דרגא
- (א) ולמילף דמחוורתא בקצר ומגונה

(ii) תירוץ ב'

- (1) אף אם נאמר דכבר מילפותות דלעיל גמרינן דמחוורתא בקצר ומגונה
- (2) עדיין צריכין לרכבת למילף
- (א) דמחוורתא בקצר ומגונה
- (i) אף דאינה קצרה אלא בכתיב ולא בקרי

תד"ה שמץ פסול

(1) גמרא

(א) הנהו תלתא כהני חד אמר הגיעני כזנב הלטאה

(ב) בדקו אחריו ומצאו בו שמץ פסול

(ג) קשיא

(i) והא תנן אין בודקין מן המזבח ולמעלה

(2) רש"י

(א) שמץ פסול

(i) פסול כהונה

(1) חלל

(3) תוספות

(א) פירוש רבינו חננאל שמץ משמעו דבר עבודת כוכבים

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) לפי פירוש רש"י דשמץ משמעו חללות

(1) מובן מאי דמקשי דאין בודקין מן המזבח ולמעלה

(א) דכבר בדקו בייחוסו קודם שעלה למזבח

(ii) אבל לפירוש ר"ח אמאי מובטחים דכבר בדקו דבר עבודת כוכבים קודם שעלה

(ב) תירוצ

(i) דאכן בודקין אדבר עבודה זרה קודם שעולה

(i) דכהן שנחשד על עבודה זרה אינו ראוי לעבודה

גמרא מי קא ספו לך מן האליה

(1) גמרא

- (א) ההוא ארמאה דהוה סליק ואכיל פסחים בירושלים
- (ב) אמר כתיב וכו' ואנא הא קאכילנא משופרי שופרי
- (ג) אמר לי' ר' יהודה בן בתירא מי קא ספו לך מאלי'
- (ד) כי סלקת אמר להו מאלי' ספו לי

(2) מהרש"ל

- (א) לכאורה אמר לו ר' יהודה בן בתירא
 - (i) אתה חושב דהם לא מכירים אותך דארמאה את
 - (ii) באמת מכירים אותך ומאכילים אותך חלקי הקרבן דשרי לארמאה
 - (iii) אם מובטח אתה שלא מכירים אותך
- (1) תגיד להם לספות לך מן האלי' דאסור לארמאה
- (ב) וכוונתו האמיתית היתה להזהיר לכהנים דהאי ארמאה לאו ישראל הוא
- (ג) דהרי אלי' דכבש לגבוה קא סלקי
- (ד) קשיא

- (i) האם יחשוב האי ארמאה דר' יהודה בן בתירא ייעץ אותו לרמותן לכהנים
- (ii) בוודאי יבין הארמאה כוונתו האמיתית דר' יהודה בן בתירא
- (ה) תירוץ

- (i) כך אמר ר' יהודה בן בתירא
 - (1) אוכיח לך דהם מכירים אותך
 - (א) דאי אמרת להו לספות לך מן האלי' יסרבו
 - (ii) וכוונתו היתה דהאי ארמאה לא יאמין לו
 - (1) מפני דמובטח שלא הכירו בו
 - (2) ואכן יאמר להם לספות לו מן האלי'

(3) מהרש"א

- (א) מסכים במהרש"ל ומוסיף
 - (i) דדברי ארמאה "ואנא אכילנא משופרי שופרי"
 - (ii) הוכיחו עליו דכבר חשב דלארמאין אין נותנין חלקין מובחרין
 - (iii) ומכך הבין ר' יהודה בן בתירא
- (1) דהאי ארמאה יאמין לו באומרו דאלי' היא החלק המובחר
- (2) דמותר רק לישראל

דף ד.

תד"ה שנאמר וישכם

(1) גמרא

(א) קשיא

(i) מכדי חמץ אינו אסור אלא בשית

(ii) ונבדוק בשית

(ב) וכי תימא

(i) זריזין מקדימין למצוות

(ג) קשיא

(i) נבדוק מצפרא (ולא בלילה שלפניו)

(1) דכתיב וביום השמיני וכו'

(א) ותניא כל היום כולו כשר אלא שזריזין מקדימין למצוות

(ב) שנאמר וישכם אברהם בבקר

(2) תוספות

(א) כתיב וישכם אברהם בבקר ב' פעמים

(i) חד בעקידת יצחק כשהשכים ושני נעריו הלווהו

(ii) ואידך לענין סדום כשהשכים והלך יחידי

(ב) וצריכין לבאר על איזה מהן קמיירי בגמרא דידן

(ג) אי נימא דקאי על וישכם דסדום

(i) קשיא

(1) דהרי בחולין ילפינן מהאי קרא לענין סדום דתלמיד חכם לא יצא יחידי בלילה

(2) וא"כ יכול להיות דאכן זריזין מקדימין מאורתא

(3) והכא בסדום שאני דלא שרי לי' לילך יחידי בלילה

(ד) מוכרח

(i) דגמרא דידן אוישכם דעקידה קאי

(1) שהשכים לשם מצוה

(2) ושליחי מצוה אינן ניזוקין

(3) וגם לא הלך יחידי

(4) והא דלא הקדים לאורתא קובע דזריזות מצפרא סגי

(ii) מאי שאין כן בחולין דאוישכם דסדום קאי

(1) שלא השכים למצוה

(2) ומלמדנו דבשלא לשם מצוה לא ילך תלמיד חכם יחידי בלילה

3 מהרש"א

(א) קשיא

- (i) אמרת דבשלוחי מצוה ובצוותא מותר לתלמיד חכם לצאת בלילה
 - (ii) וא"כ אלו הי' רוצה אברהם ללכת באורתא הרשות הי' בידו
 - (iii) והחליט מאיזה טעם פרטי לא להקדים לאורתא
 - (iv) וא"כ היאך ילפת מוישכם דסדום דת"ה לא יצא יחידי בלילה
 - (v) דלמא בסדום נמי מותר לו ללכת יחידי בלילה
- (1) והא דלא הלך משום דהחליט מאיזה טעם פרטי שלא ללכת

(ב) תירוצ

- (i) אי אפשר לומר דלא הלך בסדום מאיזה טעם פרטי
- (1) דאי אמרת הכי אין לך ללמוד כלום מוישכם בסדום
- (ii) וצריכין לפרש
- (1) דלענין סדום

(א) דהלך מעצמו מאיזה טעם פרטי ולא לשם מצוה

(ב) מסתברא דמשום אותו טעם הי' הולך גם לאורתא

(ג) אי לאו דת"ה לא יצא יחידי בלילה

(2) משא"כ לענין העקידה

(א) דהלך לשם מצוה ולא משום איזה טעם פרטי

(ב) מסתברא דלא הלך לפני זמן זריזות למצוה

(ג) רי"ף

(i) שטתו בשקלא וטריא בגמרא

(1) קשיא

(א) מכדי חמץ אינו אסור אלא בשית

(ב) ונבדוק בשית

(2) וכי תימא

(א) דמוישכם אברהם בבוקר

(ב) ילפינן דזריזין מקדימין למצוות

(3) אי אפשר לומר כן

(א) דאי הכי נבדוק מצפרא

(ii) עכשיו ניהדר לקושית התוספות דלעיל

(1) קשיא

(א) הרי בחולין ילפינן מוישכם אברהם בבקר לענין סדום דתלמיד חכם לא יצא יחידי בלילה

(ב) וא"כ יכול להיות דאכן זריזין מקדימין מאורתא

(ג) והכא שאני דלא שרי לי' לילך יחידי בלילה

(iii) לרי"ף לא קשה האי קושיא

(1) דהרי לדיד' מביאין סייעתא

(א) לא לזמן זריזות

(ב) אלא לדהא דיש דין זריזות בכלל

(2) וניחא דמצי למילף דיני' גם מוישכם דסדום

(4) גנזי יוסף

(א) קשיא

(i) הרי פירש מהרש"א לעיל

(1) דמי שהולך מטעם עצמו עלול לילך בזריזות יותר

(א) ממי שהולך לצורך מצוה

(ii) וא"כ האיך מפיק רי"ף דין זריזות בכלל מוישכם דסדום

תד"ה אבא קיים

ר' חננאל	גרסת הספרים לתוס'	רש"י	
אבא (ר' אחא) קיים?	אבא (ר' אחא) קיים?	אייבו קיים?	ר' חייא שאל
אבא (אייבו) קיים	אימא קיימת	אימא קיימת?	רב השיב
אימא (דר' חייא) קיימא?		אימא קיימת?	ר' חייא שאל
אימא (אמו דרב ובת אמו דר' חייא) קיימא		אייבו קיים?	רב השיב

(1) גמרא

(א) הקדמה

(i) רב בר אחוי' דר' חייא ובר אחתי'

(ii) אייבו אבוה דרב הי'

(iii) ר' אחא אבוה דאייבו וסבתו דרב הי'

(iv) ר' אחא אבוה דר' חייא הי' מאשה אחרת

(1) בכך דר' חייא ואייבו אחים מאב אחד היו

(v) אימא

(1) אחתי' דר' חייא הי' מאמו

(2) ונשאת לאייבו אחיו דר' חייא מאביו

(3) והיתה אמו דרב

(ב) שקלא וטריא אליבא דרש"י (עיין בטבלא)

(i) ר' חייא שאל לרב אם אייבו (אבוה דרב ואחוי' דר' חייא מאביו) קיים

(ii) רב לא השיבו על עצם שאלתו

(iii) ושאל לר' חייא בחזרה

(1) "ואמאי לא שאלת אי אימא (אחתי' דר' חייא מאמו ואמו דרב) קיימת?"

(iv) וכשאלו ר' חייא לאימא שאלו רב בחזרה

(1) "ואמאי לא שאלית אי אייבו קיים?"

(ג) ומדהודיעו רב לר' חייא בעקיפין על מותן דאייבו ואימא

- (i) מוכח דלא רצה רב להוציא דבר מגונה מפיו
- (2) עיקר שקלא וטריא אליבא גרסת הספרים שהובא בתוספות
- (א) ר' חייא שאל לרב אם אבא (כוון ר' חייא לר' אחא סבו דרב)
- (ב) באמת ר' אחא כבר לא קיים ואייבו ואימא שניהם עוד היו בחיים
- (ג) ולא רצה רב להשיבו דר' אחא מת אלא בעקיפין
- (ד) ולא יכול להשיבו בעקיפין דאביו (דרב) קיים
- (i) מפני דחשש דר' חייא יטעה דרב אאביו דרב (אייבו) דבר
- (ה) לכך השיבו בעקיפין דאימא קיימת
- (3) עיקר שקלא וטריא אליבא דרבינו חננאל
- (א) ר' חייא שאל לרב אם אבא (כוון לר' אחא סבו דרב)
- (ב) רב השיב דאבא (כוון לאייבו) קיים, דלא חש להטעות לר' חייא
- (ג) ר' חייא חזר ושאלו אם אימא (כוון לאמו דר' חייא ואשת ר' אחא) קיימת
- (ד) ורב השיב לי' דאימא (כוון לאמו דרב ואחתי' ד' חייא מאמו) קיימת
- (4) תוספות
- (א) קשיא (עיין במהרש"א למטה)
- (i) לשטת גרסת הספרים מובן הא דאיצטריך
- (1) לן לאודועי יחסי משפחה
- (2) כדי לפרש אמאי חש רב דר' אחא יטעה
- (א) אם הי' רב משיב לר' אחא דאביו (אייבו) קיים
- (ii) אבל לשטת רש"י מאי נפקא מינה יחסי משפחה
- (1) דהרי בלא"ה נמי חזינן מתשובתו דרב
- (א) דעיקם לשונו שלא להוציא דבר מגונה
- (5) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) הרי אף לרש"י צריכין לדעת יחס משפחה
- (1) כדי להבין אמאי לאחר ששאל ר' חייא לרב אודות אייבו
- (2) השיבו רב בקושיא "ואמאי לא שאלת על אימא"
- (א) דגם היא קרובה לך
- (ב) תירוץ
- (i) תוספות הקשו רק לרבינו חננאל
- (ii) דלשטתו
- (1) דהשיב רב לאנשים אחרים שלא שאלו ר' חייא עליהן
- (2) ולא חש שיחסי משפחה יטעו לר' חייא

(3) ולא השיבו לר' חייא "אמאי לא שאלת לקרובים אחרים"

(iii) אין נפקא לן מינה דהיו קרובים ופרטי הקרבות

תד"ה אם משמסר

(1) גמרא

(א) המשכיר בית לחבירו

(ב) אם משמסר לו מפתחות חל ארבעה עשר

(ג) על השוכר לבדוק

(2) רש"י

(א) דמסירת מפתחות קנין היא

(ב) וחיוב בדיקה חל על המשכיר לפני הקנין ועל השוכר לאחר הקנין

(3) תוספות (כמבואר במהרש"א)

(א) מסירת מפתחות אינה קנין

(ב) ואפ"ה על השוכר לבדוק אם קיבל מפתחות

(i) דחיוב בדיקה חל על מי שיש לו כניסה לבית

(ג) ואירי בדליכא שום קנין אחר

(i) דבאיכא קנין אחר בפשיטות על השוכר לבדוק אם קבל מפתחות

(4) מהרש"א

(א) ר"ן פירש כתוספות דמסירת מפתחות אינה קנין

(ב) ובדאיכא קנין אחר עסקינן

(ג) ומשמיענו רבותא דאף בדאיכא קנין אחר

(i) על המשכיר לבדוק אם לא מסר מפתחות

(ii) דהרי עדיין אין לשוכר כניסה

דף ד:

גמרא והכא במאי עסקינן דמוחזק לן

(1) הקדמה

(א) ישנן ב' סוגי בתים

(i) בית סתם ואיבעי לן

(1) אי חזקתו בדוק

(2) או אין חזקתו בדוק

(ii) בית דמוחזק לן דלא בדוק

(2) גמרא

(א) איבעיא להו

(i) המשכיר בית סתם לחבירו בארבעה עשר

(1) וליתי' למשכיר קמן דלשיוולי'

(ii) חזקתו בדוק או אין חזקתו בדוק

(ב) מקשן

(i) אמאי קמבעית לך

(ii) תניתוה

(iii) הכל נאמנין על ביעור חמץ אפילו נשים עבדים וקטנים

(iv) הרי דחזקתו בדוק

(ג) תרצן

(i) משום הכי איבעיא לן

(ii) דדלמא לאו חזקתו בדוק

(iii) ושאני הכי משום דקאמרי הני

(ד) מקשן

(i) עדיין אין לאיבעי לך

(ii) דהרי מוכרח דחזקתו בדוק

(iii) דאי לאו הכי

(iv) אמירה דהני מידי מששא אית בי'

(3) ישנן שני דרכים בסוגיא הבאה

(4) הי לך דרך א'

(א) תרצן

(i) מ"מ אין לך למיפשט דחזקתו בדוק

(ii) דא"כ יוקשה לך אמאי איצטרכית לאמירה דהני

(iii) ובעל כרחך צריכית לומר

(1) או דברייתא אית לה

(א) דחזקתו בדוק

(i) ואמירתן דהני לאו דוקא הוא

(ii) דאכן לא צריכנא לאמירה דהני

(2) או דברייתא אית לה דאין חזקתו בדוק

(א) ומאיזה טעם סמכינן על אמירתן

(iv) ומפני

(1) דמסופקני או לילך בדרך 1 או בדרך 2

(2) הלכך הבאתי האיבעיא שלי

(ב) מקשן

(i) נכון איבעיא שלך

(1) דמברייתא אין לפושטה

(2) דלכל צד איכא בעיה כמו דביארת

(ii) אבל לא נכון מאי שנקטת בבירור

(1) דברייתא בסתם בית קא מישתעי

(iii) דיכול להיות דקא מישתעי בבית

(1) דמוחזק לן דלא בדוק

(א) וקאמרי נשים עבדים וקטנים

(i) דהן בדקוהו בעצמן

(ג) קשיא

(i) ואמאי הימנוהו

(ד) תירוץ

(i) חיוב בדיקה דרבנן הוא

(ii) והימנוהו רבנן דרבנן

(5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) באותו זמן כשהקשה המקשן

(1) ואי לאו בחזקת בדוק

(א) מידי ממשא יש במאי דאמרי הני

(ii) אמאי לא השיב התרצן

(1) דאכן סתם בית לאו בחזקת בדוק הוא

(2) ואפ"ה הימנוהו לרבנן להני דרבנן

- (iii) ועוד הי' לו להתרצן לחזק תשובתו ככה
- (1) מסתבר יותר להמנינהו בסתם בית
- (א) כשמעידין דבעה"ב בדקו
- (2) מלהמנינהו במסקנא
- (א) בבית דמוחזק לן דלא בדוק
- (ב) וכשמעידין דהם בדקו אותו בעצמן
- (ב) תירוץ
- (i) מוכרח ללכת בדרך ב' בסוגיין כדלהלן
- (6) הי לך דרך ב'
- (א) תרצן
- (i) חלק א'
- (1) מקשן
- (2) מובטח לך דברייתא ס"ל
- (א) דסתם בית בחזקת בדוק
- (ב) דאל"ה קשה לך
- (i) אמירה דהני מידי מששא אית בה
- (3) אבל לא נכון מאי דאמרת
- (א) דלעולם אימא לך דסתם בית לאו בחזקת בדוק
- (ב) והימנוהו רבנן בדרבנן
- (ii) חלק ב'
- (1) ועוד אוסיף לך אני התרצן
- (א) דאלו הוינא ידענא בבירור
- (ב) דברייתא בסתם בית קא מישתעי
- (i) אכן הייתי מוכרח למיפשט
- (ג) דסתם בית לאו בחזקת בדוק
- (i) והימנוהו רבנן בדרבנן
- (ד) דאי סתם בית בחזקת בדוק
- (i) לא איצטריך לאמירה דהני
- (2) אבל אפילו הכי לא איפשט איבעיא שלי
- (א) דעדיין יכול להיות
- (ב) דברייתא לא מישתעי בסתם בית
- (i) אלא בבית דמוחזק לן דלא בדוק
- (ii) והימנוהו רבנן בדרבנן

(ג) אף כשמעידים דהן עצמן בדקוהו

תד"ה וכתוב אף ביום הראשון תשביתו

מסוף שש ולמעלה	עד סוף שש	
שעת ביעורו, בכל דבר	שלא בשעת ביעורו, שריפה	רש"י
שלא בשעת ביעורו, שריפה	שעת ביעורו, בכל דבר	ר"ת

(1) גמרא

(א) קשיא

(i) מנלן דחמץ משש שעות ולמעלה אסור

(ב) תירוצ

(i) אמר אביי

(1) כתיב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם

(2) וכתיב אף ביום הראשון תשביתו

(2) רש"י

(א) שבעת ימים משמעו ז' ימים שלמים

(ב) וכתיב אף ביום הראשון תשביתו הרי דמקצתו מותר

(ג) מוכרח דאף ביום הראשון בארבעה עשר קמיירי

(3) תוספות

(א) "אין נראה לר"י דהא תשביתו הבערה היא

(i) ולא צוה הכתוב לשורפו אלא לאחר איסורו"

(4) מהרש"א

(א) להבין קושית התוספות עיין בדף יב: כדלהלן:

(i) גמרא בדף יב:

(1) קשיא

(א) מנלי' לר' יהודה דתולין כל חמש

(2) תירוצ

(א) ר' יהודה לטעמ' דאמר אין ביעור חמץ אלא שריפה

(ב) ויהבו לי' רבנן שעה אחת ללקוט עצים

(3) קשיא

(א) והלא אמר ר' יהודה

(i) אימתי שלא בשעת ביעורו

(ii) אבל בשעת ביעורו השבתתו בכל דבר

(ii) רש"י בדף יב:

(1) שורפין רק עד סוף שש דהיינו שלא בשעת ביעורו דאכתי מדאורייתא שרי

(2) אבל בשעת ביעורו דהיינו לאחר שש השבתתו בכל דבר

(3) וקמקשי בגמרא:

(א) טורח זה למה

(i) אם אין לו עצים

(ii) ימתין עד שעת ביעורו וישביתנו בכל דבר

(iii) רבינו תם פליג ארש"י

(1) בשעת ביעורו היינו עד סוף שש ואז השבתתו בכל דבר

(2) שלא בשעת ביעורו היינו לאחר שש ואז טעון שריפה

(3) וקמקשי בגמרא בפשיטות

(א) ישביתנו בכל דבר לפני סוף שש

(ב) ועכשיו נבין קושית תוספות

(i) לר"ת עיקר דינו דתשביתו

(1) דמשמעו שריפה

(א) קאי בשעת איסורו

(ii) וא"כ קשיא לר"ת

(1) אמאי אמרת דמדמשבית ביום הראשון

(2) מוכרח דמקצתו מותר

(ג) והנה לרש"י עצמו

(i) אף אי הוי קסבר גם הוא דתשביתו משמעו שריפה

(1) {עיין הלכות עולם דאמנם לא ס"ל לרש"י דתשביתו משמעו שריפה}

(ii) לא הוה קשה לי' קושית התוספות

(iii) דרש"י ס"ל דשורפין רק בשעת היתר

תד"ה ואימא לרבנות

(1) גמרא

(א) קשיא

(i) מנלן דחמץ משש שעות ולמעלה אסור

(ב) תירוץ

(i) אמר אביי

(1) כתיב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם

(2) וכתיב אך ביום הראשון תשביתו

(ג) קשיא

(i) ואימא לרבנות ליל חמשה עשר לביעור

(ד) תירוץ

(i) ההוא לא איצטריכא לי' דהא איתקש למצה וכו'

(ה) קשיא

(i) ואימא לרבנות ליל י"ד לביעור

(ו) תירוץ

(i) ביום כתיב

(ז) קשיא

(i) ואימא מצפרא בי"ד

(ח) תירוץ

(i) אך חלק

(ט) ר' יוסי קדריש

(i) דמאך חלק ילפינן דחולקין לי"ד

(ii) דט"ו אי אפשר לחלק דהרי איתקש חמץ למצה וכו'

(2) תוספות

(א) ב' קשיות

(i) קשיא א'

(1) כשהקשה מתחלה "ואימא לרבנות ליל ט"ו לביעור"

(2) אמאי לא השיב "ביום כתיב"

(3) כמו שהשיב לאח"כ על קושית ואימא לרבנות ליל י"ד לביעור

(ii) קשיא ב'

(1) לאחר שנודע לנו

(א) היקישא דחמץ למצה

(ב) ואך חלק

(2) אמאי הוצרך קרא דשבעת ימים

(3) הרי סגי לן באך חלק והיקישא כמו דאמרינן לר' יוסי

(3) מהרש"ל

א) קשיא על קושיא א' דתוספות

(i) כשמוקמינן לריבויא דאך **ביום** הראשון לי"ד

(ii) דזולת הרבוי עוד לא נודע לנו איסורו

(1) מסתבר לאוקי רבוי **ליום** ממש ולא לילה

(iii) אבל כשרוצין לאוקמי' לרבויא על ט"ו

(1) דכבר נודע לנו איסורא דילי' ליומו (דהיינו מצפרא)

(2) מוכרח דאך ביום הראשון לאתויי לילה קאתי

(4) מהרש"א

א) קשיא על קושיא ב' דתוספות

(i) היאך מצית אמרית דמאחר דאית לן היקישא ואך חלק

(ii) לא איצטריך קרא דשבעת ימים

(iii) הרי ההיקישא דעליו קסמכת באותו קרא דשבעת ימים נאמר!

דף ה.

גמ' רב נחמן בר יצחק אמר ראשון דמעיקרא משמע כו' רבא אמר מהכא לא תשחט על חמץ כו'

תד"ה למעוטי חולו של מועד

(1) גמרא

(א) קשיא

(i) מנלן דחמץ משש שעות ולמעלה אסור

(ב) תירוץ

(i) רב נחמן בר יצחק אמר ראשון דמעיקרא משמע

(ii) דאמר קרא הראשון אדם תולד

(ג) קשיא

(i) אלא מעתה ולקחתם לכם ביום הראשון דכתיב לענין לולב

(ii) הכי נמי דראשון מעיקרא משמע?

(ד) תירוץ

(i) שאני התם דכתיב ושמחתם שם לפני ד' אלקיכם שבעת ימים

(ii) מה שביעי שביעי לחג אף ראשון ראשון לחג

(ה) קשיא

(i) הכי נמי כתיב אך ביום הראשון תשביתו שבעת ימים מצות תאכלו

(ו) תירוץ

(i) אם כן במצה נכתוב קרא ראשון

(ii) הראשון למה לי

(iii) ש"מ כדאמרן דמעיקרא משמע

(ז) קשיא

(i) אי הכי בלולב נמי כתיב הראשון

(ii) וה' דהראשון למה לי

(iii) עיין בתוספות למטה דלא השיבו על קושיא זו

(ח) קשיא

(i) לענין שביתת סוכות כתיב בפרשת אמור

(ii) ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון

(iii) וה' דהראשון למה לי

(ט) תירוץ

(i) שאני התם דמה שמיני שמיני דחג אף ראשון ראשון דחג

- (ii) ואתיא הה' דהראשון למעוטי חולו של מועד
(iii) דסד"א הואיל דכתב רחמנא וביום השמיני שבתון
(iv) וי"ו מוסיף על ענין ראשון קמ"ל
(י) קשיא

- (i) ולא ליכתוב רחמנא לא וי"ו ולא ה'
(ii) ותו התם דכתיב בפרשת אמור בשביתת פסח
(1) ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם
(2) נימא דמעיקרא משמע דשובת אף בי"ד?

(יא) תירוצ

- (i) הה' דהני תלתא קראי דפרשת אמור
(1) לולב
(2) שביתת סוכה
(3) שביתת פסח
(ii) אתו כדתנא דבי ר' ישמעאל
(iii) משא"כ הה' דאך ביום הראשון
(1) אתי לדרשה די"ד כדר' נחמן בר יצחק
(יב) רבא אמר מהכא לא תשחט על חמץ דם זבחי וכו'

(2) תוספות

(א) קשיא

- (i) עיין לעיל שהערנו דלא השיבו בגמרא על קושיתן
(1) דבלולב נמי כתיב הראשון
(2) ואמאי לא דרשת לי' במשמעות "כדמעיקרא"

(ב) תירוצ (כמבואר במהרש"א)

(i) כמו

- (1) שהשיבו לאח"כ על קושיתם משביתת סוכות
(2) דסד"א הואיל דכתב רחמנא וביום השמיני שבתון
(3) וי"ו מוסיף על ענין ראשון דליחייב בחוה"מ
(4) קמ"ל ה' למעוטי חולו של מועד

(ii) כן

- (1) גם לענין הראשון דלולב
(2) נמי הוה אמינא
(3) דו"ו מושמחתם לפני ד' אלקיכם
(4) מרבה חולו של מועד

(5) ואיצטריך ה' למעוטי

ג) קשיא

(i) מנא להו דהנהו תלתא דלולב שביתת סוכות ושביתת פסח

(ii) אתו לתנא דבי ר' ישמעאל

(iii) ואך ביום הראשון דידן לא אתא כתנא דבי ר' ישמעאל

ד) תירוץ

(i) דהנהו תלתא כתיבי בחדא דוכתא בפרשת אמור

(ii) משא"כ קרא דידן דלא כתיב בפרשת אמור

3) מהרש"א

א) קשיא

(i) כשהקשו בגמרא משביתת פסח בפרשת אמור

(ii) אמאי לא הקשו מקרא דומה בפרשת בא

ב) תירוץ א'

(i) כדי להסביר לבסוף אמאי בוררין דוקא הני תלתא קראי

(1) לתנא דבי ר' ישמעאל כדאמרן

(2) {ומאחר שאותו שביתת עשור דפרשת אמור אוקמוה לתנא דבי ר' ישמעאל

(א) אוקמוה לקרא דדומה לו בפרשת בא נמי לדהכי}

ג) תירוץ ב'

(i) עדיפא לי' להקשות מפרשת אמור

(ii) דבפרשת בא איכא וי"ו יתירה

(1) והוה מצי לתרץ דסד"א לרבויא לחולו של מועד וכו'

ד) קשיא

(i) בפרשת אמור לענין סוכות מקשה מקרא א' לענין שביתת סוכות

(ii) עדיפא הוי לי' לאקשוויי מקרא דלקמי'

(1) ביום הראשון מקרא קודש כל מלאכת וגו'

(2) דשם אין לתרץ דה"א וי"ו מוסיף על ענין ראשון

ה) קשיא

(i) בפירושו לחומש משמע דרש"י קסבר דלמסקנא

(1) קסמך רב נחמן בר יצחק אדרשת רבא מלא תשחט על חמץ וכו'

(2) לאוכוחי דראשון דמעיקרא משמע

(ii) וא"כ אמאי קמקשי לי' הכא לרב נחמן בר יצחק מולקחתם לכם וכו'

ו) תירוץ

(i) מפרשים אמאי לבסוף איצטריך לי' לרב נחמן בר יצחק לסיוע מדרשת רבא

רש"י ד"ה אך חלק

(1) גמרא

(א) מנלן דחמץ משש שעות ולמעלה אסור

(ב) אמר אביי

(i) כתיב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם

(ii) וכתיב אך ביום הראשון תשביתו

(ג) קשיא

(i) ואימא לרבנות ליל חמשה עשר לביעור

(ד) תירוץ

(i) ההוא לא איצטריכא לי' דהא איתקש למצה וכו'

(ה) קשיא

(i) ואימא לרבנות ליל י"ד לביעור

(ו) תירוץ

(i) ביום כתיב

(ז) קשיא

(i) ואימא מצפרא בי"ד

(ח) תירוץ

(i) אך חלק

(ט) ר' יוסי קדריש

(i) דמאך חלק ילפינן דחולקין לאיזה יום

(ii) וכיוון דמהיקישא ילפינן דצריכין להשבית החמץ עוד בתחלת ט"ו

(iii) מוכרח דחולקין לי"ד ולא לט"ו

(2) רש"י

(א) קשיא

(i) גם בלי אך חלק מוכרח מביום הראשון תשביתו דמשבית בי"ד

(ii) דהרי צריך להיות מושבת ביום הראשון

(ב) תירוץ

(i) אה"נ דגם בלי אך חלק

(ii) מקרא דביום הראשון כבר הוי ידעינן דצריך שיהא מושבת בהתחלת ט"ו

(iii) אבל סד"א דיכול להשבית בבין השמשות בט"ו

(1) והא דכתיב ביום הראשון לאו דוקא ולא קא מילף דמשבית בעצם יום בצפרא

(iv) קא משמע לן אך חלק דצריך שישבית בי"ד

ג) מהרש"א (כמבואר בהת"ס ודובר מישירים)

(i) קשיא

(1) אי בהוה אמינא לא דרשית יום לעצם היום

(א) הרי קסברת דמשמעו **דיום** כ"ד שעות דנהורא ולילה יחד

(2) א"כ מהיכי תיתי במסקנא דאך חלק פירושו בשית דחולקין ל"ב שעות דנהורא

(א) נימא דפירושו דחולקין כ"ד שעות דנהורא ולילה יחד

(i) ומשבית בצפרא די"ד

דף ה:

תד"ה משום דכתיב לך לך תרי זימני

(1) תרי קראי כתיבי

(א) לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך

(i) דמקרא זה ילפינן דשלך אי אתה רואה

(1) אבל אתה רואה של אחרים (כגון נכרי) ושל גבוה

(ב) שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם

ת"ל	אי כתיב	1
שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם וכאן לא כתיב לך ואסור בדקיבל עלי' אחריות	דמנ' ילפינן שלך אי אתה רואה אבל רואה של אחרים, וסד"א אתה דמטמין (שלא יראנו) ומקבל פקדונות מן הנכרי (דכתיב לך)	2 לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך
שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם, דאסור	סד"א דאסור דווקא נכרי שלא כבשתו שאין שרוי עמך בחצר: וקשה כלפי לייא דבכבשתו מסתבר יותר להחמיר! אביי איפוך: סד"א דאסור דווקא נכרי שכבשתו ששרוי עמך בחצר לרבא ראה למטה	3 לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך
לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך	שמא דוקא בבתי דמצוי אצלו תמיד, מניין בבורות שיחין ומערות	4 שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם
ת"ל שאור, שאור לגז"ש דאף בגבולין לא יטמין ולא יקבל באחריות (לחומרא)	שמא דווקא בבתי לא יטמין ולא יקבל מנכרי בדקיבל אחריות	5 שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם
ת"ל גז"ש דשאור שאור דאף בבתי שלך אי אתה רואה אי לא קבלת אחריות (להיתירא)	שמא בדלא קיבל אחריות מותר רק בגבולין משום שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים	6 לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך
ת"ל לא ימצא, דשדינן יתורא דלך אלא ימצא לדרוש לא ימצא לך, אף במצוי אצלק אסור דווקא	לרבא סד"א דמותר בדלא קיבל דווקא נכרי שלא כבשתו שאין שרוי עמך בחצר	7 לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך

שלך			
-----	--	--	--

(2) הקדמה

- (א) עיין היטב בטבלא
 (ב) לימוד 6 מילף דבלא קיבל אחריות מותר אף בבתים
 (ג) לימוד 7 לרבא מילף מיתורא דלך דבלא קיבל מותר אף בנכרי שכבשתו

(3) רש"י

- (א) קשיא
 (i) מאי יתורא דלך לרבא והאיך אוקמה
 (ב) תירוץ
 (i) תרי לך כתיבי לשאור בגבולין
 (1) לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך (פרשת בא)
 (2) לא יראה לך שאור בכל גבולך שבעת ימים (פרשת ראה)
 (ii) לך בפרשת ראה יתור הוא
 (1) תניהו ענין ללא ימצא
 (2) ודרוש בי' לא ימצא לך
 (א) דאף במצוי אצלך ושרוי עמך לא אסור אלא בשלך ומותר כשלא קבלת אחריות

(4) תוספות

- (א) קשיא
 (i) ואמאי איצטריך לתניהו ענין
 (ii) אמאי לא סגי לן למידרש יתורא דלך כמא דאית' בפרשת ראה
 (ב) תירוץ
 (i) דסד"א דבכבשתו חשוב כשלך אף כשלא קבלת אחריות
 (ii) להכי אוקמינ' בלא ימצא ומשמעו דמצוי אצלך מסייעהו לדרשה כשכתבנו
 (ג) קשיא
 (i) בדרוש 6 ילפינן דבלא קיבל אחריות מותר אף בבתים מגז"ש דשאור שאור
 (1) משבעת ימים שאור לא ימצא בבתים
 (ii) אבל השתא דאוקמת' ללך בלא ימצא
 (iii) אמאי לא ילפת מיני' תרתי
 (1) דמותר אף בבתים בדלא קיבל אחריות
 (2) ומותר אף נכרי שכבשתו בדלא קיבל אחריות
 (ד) תירוץ בדוחק

(i) אי לאו גז"ש בלימוד 6 הו"א דאתיא היתירא דלך

(1) רק לבתים דכתיב בקרא להדיא

(2) ולא לנכרי שכבשתו דלא כתיב בהדיא

(5) מהרש"א חלק א'

(א) לא יראה משמעו דלהקל אתא ולאסור רק בנראה ולכך מותר בטמון

(ב) משמעו דלא ימצא לאחר דשדי' ללך אצלו גם כן להיתירא אתא

(i) דאף במצוי אצלך לא אסור אלא שלך

(ג) קשיא

(i) בלימוד 2 האיך ילפת מלא ימצא לחומרא דאסור בטמון

(ד) תירוץ

(i) דדרשינן לקרא כדאיתא

(ii) מקמי דשדית לי' לך דיתורא

(1) לאסור טמון

(iii) וגם לאחר דשדית לי' לך דיתורא

(1) להתיר בנכרי שכבשתו אי לא קבלת אחריות

(6) מהרש"א חלק ב'

(א) קושית ר"ן

(i) בלימוד 2

(1) אמאי גובר לא ימצא דמשמעו לאסור טמון

(2) על לא יראה דמשמעו להתיר טמון שאינו נראה

(ב) תירוץ

(i) אין הכי נמי דמשמעו הפשוטה דלא יראה

(1) בלא לך דעמי' (דהרי כתיב לא יראה לך)

(א) אתיא להתיר הטמנה

(ii) אבל כשדורשת לא יראה עם לך דעמיה

(iii) לא אתיא קרא להתיר הטמנה

(iv) אלא אתיא להתיר דלאו שלך

(1) כלומר שלא קבלת עליו אחריות

(v) והלכך גובר לא ימצא עליו לאסור הטמנה

(ג) קשיא

(i) א"כ לאחר דשדית לך דיתורא על לא ימצא

(ii) ג"כ לא אתא לא ימצא לאיסורא

(iii) והאיך דורשת אותו לאסור הטמנה

(ד) תירוץ

(i) עיקר קרא דלא ימצא לא כתיב בי' לך

(1) והלכך אית לי' כחא דאיסורא אף לאחר דשדית ללך עלי'

(ii) משא"כ עיקר קרא דלא יראה כתיב בלך

(1) ולית לי' כחא דאיסורא כלל

(7) מהרש"א חלק ג'

(א) ניהדר לקושית תוספות שהבאנו לעיל:

(i) בדרוש 6 ילפינן דבלא קיבל אחריות מותר אף בבתיים

(1) מגז"ש דשאור שאור

(א) משבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם

(ii) אבל השתא דאוקמתי' ללך בלא ימצא

(iii) אמאי לא ילפת מיני' תרתי

(1) דמותר אף בבתיכם בדלא קיבל אחריות

(2) ומותר אף נכרי שכבשתו בדלא קיבל אחריות

(ב) קשיא

(i) אמאי לא השיבו

(1) דבלא גז"ש לא הוי ידעינן אפילו חד מ'5, 6, או 7 כדלהלן

(2) דהרי אותו גז"ש דמייתית ב'6 לקולא בבתיכם בלא קיבל אחריות

(3) מייתית ב'5 להחמיר

(א) דהטמנה אסור אף בגבולין

(ב) ושל נכרי בקיבל אחריות אסור אף בגבולין

(4) הרי דבלא גז"ש הוי מתירין בגבולין בין הטמנה בין של נכרי בשקיבל

(5) ואמאי, הרי בדרוש 2 כבר ילפינן דשניהם אסורים

(6) ומוכח דאי לאו דרוש 5 הוי מוקמינן אותו יתורא דלך

(א) על לא יראה גופי' ללמד

(ב) לאחר דרוש 2 דמיני' קגמר דאסור בטמון ובנכרי כשקבלת אחריות

(ג) דאפ"ה בגבולין אינו אסור

(ד) דלאו שלך איקרי

(7) ולא הוי שדינן לי' ללך בתניהו ענין לדרושי 5 ו'6

(ii) והלכך צריכין לגז"ש ב'5 ללמד דטמון ושל נכרי אסורין בגבולין

(iii) ומוכרח דלא שדינן ללך על לא יראה גופי'

(iv) ובכך שדינן ללך על לא ימצא

דף ו.

תד"ה בהמת ארנונא

ברייתא ג' "עיסה חייב אף לא מצי"	ברייתא ב' "בהמה חייבת"	ברייתא א' "חייבת"	עיסה דלא מצי לסלק	עיסה דמצי לסלק	בהמה דלא מצי לסלק	בהמה דמצי לסלק	
	לא קשה	בהמה דמצי לסלק	חייבת	חייבת	פטורה	חייבת	לשנא קמא
לא מתיש' ולכך לא תקשי מינה לרש"י מברייתא א'	קשה, ולא מתיישב	בעיסה, אבל קשה מברייתא ג' דמוכחת דסתמא בבהמה מיירי			פטורה	פטורה	איכא דאמרי לרש"י
מתיישב	מתיישב	בהמה דמצי לס'			פטורה	חייבת	איכא דאמרי לאית ספרים

(1) גמרא

(א) לשנא קמא

(i) בהמת ארנונא פטורה מן הבכורה.

(ii) קשיא

(1) והתני חייבת בברייתא א'

(iii) תירוץ

(1) בברייתא א' עסקינן בבהמה דמצי לסלק בזוזי .

(ב) איכא דאמרי:

(i) בבהמה לעולם פטורה ובעיסה לעולם חייבת

(2) רש"י

(א) קשיא

(i) לאיכא דאמרי הרי בברייתא א' כתיב חייבת

(ב) תירוץ

(i) ברייתא א' בעיסה קמיירי

(3) תוספות

(א) קשיא א'

- (i) בברייתא ג' איתא דעיסה חייבת אף דלא מצי לסלק בזווי (עיין במהרש"א למטה)
- (ב) קשיא ב'
- (i) בברייתא ב' איתא בהדיא דבהמה חייבת
- (ii) וקשה לאיכא דאמרי דס"ל דבהמה פטורה בכל ענין
- (4) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) אמאי מקשי בתוספות לרש"י מברייתא ג'
- (ii) הרי בעיסה קמיירי
- (iii) ובעיסה חייבת אף לאיכא דאמרי
- (ב) תירוץ
- (i) הקושיא מתחלת בברייתא ג' אבל מתבוססת בברייתא א'
- (ii) ברייתא ג' מפרשת בהדיא דעוסקת בעיסה
- (iii) ומסתבר מינה דברייתא דלא מפרשת דעוסקת בעיסה
- (1) עוסקת בבהמה
- (iv) ומינה דברייתא א' בבהמה קמיירי
- (v) וקשה לאיכא דאמרי דפוטרת בבהמה בכל ענין
- (ג) ומהא דרש"י לא קשה לי' ג' קשיות הללו
- (ד) מוכרח דלרש"י קסברי האיכא דאמרי
- (i) דברייתא א' מתיישבת
- (ii) וברייתות ב' וג' לא נאמרו בכלל
- (iii) בכך דלית ברייתא דמלמדת כללא דמפרשין אם עוסקין בעיסה
- (iv) וניחא דברייתא א' עוסקת בעיסה אף דלא הודכרה עיסה בהדיא
- (5) תוספות
- (א) אית ספרים דגרסי לאיכא דאמרי
- (i) דבהמת ארנונא פטורא בדלא מצי לסלק בזווי
- (ב) והיוצא לנו מזה
- (i) דלישנא קמא ואיכא דאמרי לא פליגי
- (1) לישנא קמא מילף דבהמה פטורה בדמצי לסלק
- (2) ואיכא דאמרי מילף דבהמה חייבת בדלא מצי לסלק
- (6) "ולפי זה מתיישבות שתי הברייתות"
- (7) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) איזהו הן שתי הברייתות דמתיישבות לתוספות?

(ב) תירוץ

(i) קבענו לעיל דלרש"י מתיישבת רק ברייתא א' ולא ברייתות ב' וג'

(ii) אותן שתי ברייתות דמתיישבות לתוספות ברייתות ב' וג' הן

(1) ברייתא ג' מתיישבת

(א) משום דלגרסת אית ספרים קאי ברייתא א' אבהמה

(ב) ונמצא דכללא דיוצא מברייתא ג' מתרצתא הוא

(2) וברייתא ב' מתיישבת

(א) דמאי דכתיב בה דבהמה חייבת

(ב) במצי לסלק איירי

תד"ה ייחד לו בית

(1) גמרא

- (א) נכרי שנכנס ובציקו בידו אין זקוק לבער
- (ב) (רישא) הפקידו אצלו זקוק לבער
- (ג) (סיפא) יחד לו בית אין זקוק לבער "שנאמר לא ימצא"
- (ד) קשיא
- (i) מאי משמעותי' דלא ימצא דביחד לו בית אין זקור לבער
- (ה) תירוצו דרב פפא

- (i) אכן "שנאמר לא ימצא" קאי ארישא ולחומרא
- (ii) כלומר

- (1) כשהפקיד אצל ישראל באחריות
- (2) זקוק לבער שנאמר לא ימצא
- (3) והרי במציאות הרי הוא אצלו

(ו) תירוצו דרב אשי (לפי שטת רש"י)

- (i) קאי אסיפא בייחד לו בית
- (ii) ואמר לו הרי שלך ולא קיבל עליו אחריות
- (iii) קשיא

- (1) למימרא דשכירות קניא וחשוב כאלו ביתו של נכרי
- (2) ולהכי אינו במציאות אצל ישראל

(iv) תירוץ

(1) לא

(2) טעמא דפטור לרב אשי דבלא **ימצא** ישנו גם משמעות היתר

(א) היכי דלא קיבל עליו אחריות

(ב) בכך דלא חשוב כמצוי ביד ישראל

(2) תוספות

(א) קשיא

- (i) לרש"י עיקר דינו דרב אשי תלוי בהא דלא קיבל אחריות
- (ii) וקשה דמקושית גמרא "למימרא דשכירות קניא"
- (1) משמע דתלוי באם יש כניסה לישראל לתוך הבית

(א) ולא באחריותו או אי אחריותו דישראל

(iii) ועוד קשה דבדף ה: איתא (עיין לעיל תד"ה משום דכתיב לך לך תרי זימני)

(1) דהא דבלא קיבל אחריות פטור לא ילפינן מלא ימצא

- (2) אלא מלא יראה לך
- (ב) תירוץ (כמבואר במהרש"א)
- (i) מוכרח דרב אשי יליף מלא ימצא
- (1) דאף כשקיבל עליו אחריות לא חשוב כמצוי ביד ישראל ביחד לו בית
- (2) דהרי אותו בית מסורה לנכרי היא
- (ג) קשיא
- (i) ורב פפא דאוקמי' ללא ימצא ארישא
- (ii) מגלי' דבייחד לו בית אין זקוק לבער אף כשקיבל אחריות
- (ד) תירוץ
- (i) מסברא חשוב לי' לרב פפא כשקיבל אחריות בייחד לו בית
- (1) כאלו קיבל אחריות על חמצו של נכרי בביתו של נכרי
- (ii) משא"כ לרב אשי דעדיפא לי' למילף לי' מלא ימצא כדאמרן
- (1) ולא מסברא

רש"י ד"ה דעתו לחזור כו' אפילו מראש השנה

(1) גמרא

(א) המפרש והיוצא בשיירא

- (i) אביי ס"ל דבהפריש קודם ל' אינו זקוק לבער אף בדעתו לחזור בפסח
- (ii) ורבא פליג וס"ל דזקוק לבער

(ב) ובאין דעתו לחזור בפסח כ"ע סברי דאינו זקוק לבער כשהפריש קודם ל'

(2) רש"י

(א) קשיא

(i) מאי טעמי' דרבא דטעון בדיקה כשדעתו לחזור בפסח

(1) אף דהפריש זמן רב לפני פסח

(ב) תירוץ

- (i) מדובר כשלא ביטלו
- (ii) לכך כשיראה חמץ בחזרתו
- (iii) ובפסח עצמו לא יוכל לבטלי' דאז אינו שלו
- (iv) יעבור עליו בבל יראה

(3) מהרש"ל

(א) קשיא

- (i) אי דלא ביטלו ליחייב אף כשאין דעתו לחזור
- (ii) דאף כשלא רואהו עובר בבל יראה מפני דחמץ נראה בביתו

(ב) שטה א'

(i) תירוץ

- (1) אין הכי נמי דעובר בבל יראה כשחמץ נראה בבית אף דהוא לא רואהו
- (2) אבל אינו עובר אלא כשיודע בבירור דחמץ בביתו
- (3) ובנידון דידן לא ידע בבירור דאיתא לחמץ בביתו
- (4) והלכך אינו עובר רק כשחוזר ורואהו ושוהה רגע אחד לפני שבוערו
- (5) דעד ששוהה נמי לא עובר דאכתי אנוס הוא
- (6) והלכך אינו בודק אלא כשדעתו לחזור ויכול להיות דיראהו וישהה

(ii) קשיא

- (1) ואמאי יעבור אם יחזור בפסח ויראהו
- (2) הרי לרש"י (עיין לעיל) אין שורפין חמץ בזמן איסורו
- (3) והרי אנוס הוא דאינו יכול לבערו

(iii) תירוץ

(1) אפ"ה חייב לבדוק

(2) דחיישינן דשמא לאח"כ בכניסת חול המועד

(3) ישהה כרגע לפני שבוערו

(ג) שטה ב'

(i) תירוץ

(1) מדובר

(א) שיודע בבירור דחמץ בביתו

(ב) וכשבטלו (דלא כרש"י)

(2) ואפ"ה מחמירין בדעתו לחזור לטעון בדיקה

(א) מצד חומרא דאינו נכון שישהה בביתו וחמץ אתו

(3) וכשאין דעתו לחזור לא מחמירין

(4) מהרש"א

(א) תירוץ אחר לשטת רש"י

(i) מדובר שיודע בבירור דחמץ בביתו

(1) וכשהפריש חשוב כנפלה עליו מפולת

(א) דאינו חייב לבער דהרי הוא כמבוער כבר

(ב) והא ראי' דר"ן מדמה

(i) היוצא בשיירא

(ii) לאוצר שאין דעתו לפנותו

1. דאותו מדמה רש"י לנפלה עליו מפולת

(2) אבל משחזר לא חשוב עוד כנפלה עליו מפולת

(א) וצריך לבטלו

(3) ודומה למפולת דצריך לבטלו כשיכול לפקח הגל

(4) וכשלא ביטלו עובר בבל יראה

(5) ומה שכתב רש"י דאינו עובר עד שרואהו

(א) כוונתו דאינו עובר עד שיחזור ולא יחשב כנפלה עליו מפולת

(ב) קשיא

(i) ואמאי חיישינן דלא יבטלו

(ג) תירוץ

(i) עיין בדף ו: דמבטלין בליל י"ד דחיישינן

(1) דלמחר דלמא פשע ולא מבטל לה

(ii) כמו כן מי שיצא בשיירא ודעתו לחזור בפסח

- (1) עדיין לא יחזור בי"ד
- (2) וחיישינן דמטרדת השיירא יפשע ולא יבטל בי"ד
- (iii) ולכך טעון בדיקה לפני שמפריש
- (ד) קשיא
 - (i) להלן איתא דהעושה ביתו אוצר קודם שלשים יום
 - (1) זקוק לבער אם דעתו לפנותו
 - (ii) והתם לית טעמא למיחש דלמא לא יבטל
 - (iii) דהרי אינו טרוד בשיירא
 - (iv) ואמאי זקוק לבער
- (ה) תירוץ
 - (i) מוכרח דחיישינן דיאכלנו כשעוסק בפניית האוצר
 - (ii) משא"כ בהחזור משיירא
 - (1) דאינו עוסק בפניית האוצר
 - (א) ולא חיישינן לאכילה

דף ו:

גמ' דאלת"ה כלל ופרט כו' ותד"ה אבל בחד ענינא וד"ה אבל בתרי עניני

(1) גמרא

- (א) אמר רב מנשה בר תחליפא אמר רב אין מוקדם ומאוחר בתורה
- (ב) והא ראי'
 - (i) דבפרשת **במדבר** כתיב וידבר ד' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש **השני** בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים
 - (ii) ואח"כ בפרשת **בהעלתך** כתיב וידבר ד' אל משה במדבר סיני ... בחדש **הראשון**
- (ג) אמר רב פפא
 - (i) לא אמרן אלא בתרי ענייני
 - (ii) אבל בחד עניינא מאי דמוקדם מוקדם ומאי דמאוחר מאוחר
 - (iii) דאי לא תימא הכי אין לידרוש כלל ופרט

(1) דמבוסס על זה דכלל מוקדם לפרט הוא

(ד) קשיא

- (i) אבל בתרי ענייני קמודית דאין מוקדם ומאוחר
- (ii) א"כ אין לדרוש כלל ופרט בתרי ענייני
- (iii) והלא איתא למ"ד דדנין כלל ופרט המרוחקין זה מזה

(ה) תירוץ

- (i) מדובר כשהן בחד ענייני אע"ג דמרוחקין

(2) תוספות

(א) קשיא

- (i) כתיב סקל יסקל או ירה יירה
- (ii) ואפ"ה אמרינן דדחיית הנסקל קודם לסקילתו
- (iii) הרי דאף בחד ענייני אין מוקדם ומאוחר

(ב) תירוץ

- (i) שאני הכא דמקרא דוסקלתם באבנים ומתו ילפינן דסקילה בגמר מיתה היא

(ג) קשיא

- (i) בבבא קמא דורשין כלל ופרט בדברות ראשונות עם כלל בדברות אחרונות
- (ii) אע"ג דבתרי ענייני נינהו

(ד) תירוץ

- (i) חשובין כחד עניינא דבדיבור אחד נאמרו

(3) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) אמאי חושבין לדברות לתרי ענייני אי לאו דבדיבור אחד נאמרו
- (ii) הרי שניהן דנין באותו ענין של עשרת הדברות כמו שפירש רש"י בבבא קמא

(ב) תירוץ

- (i) תוספות פליגי ארש"י
- (ii) וסברי דדברים הנאמרים בשתי פרשיות
- (1) חושבין כתרי ענייני לגבי דינו דמוקדם ומאוחר
- (2) אף כשדנין בענין אחד

(4) מהרש"ל

(א) קשיא

- (i) רב פפא אוקי לה להא דרב רק בתרי ענייני
- (1) משום דאי מוקמת לה נמי בחד עניינא
- (2) קשה לי' דלא נוכל לדון כלל ופרט בשום ענין
- (ii) ואמאי לא מתרץ דאף בתרי ענייני לא קאמר רב דאין מוקדם ומאוחר
- (1) אלא בציוור כעין ראיתו מפרשת במדבר דמוכה מקרא דאין מוקדם
- (iii) בכדי דנוכל לומר דרב בין בחד עניינא בין בתרי ענייני קאי
- (iv) וישנה לכלל ופרט בין בחד עניינא בין בתרי ענייני
- (1) היכי דלית הוכחה דאין מוקדם הוא
- (v) והכלל ופרט מושבת היכי דיש הוכחה דאין מוקדם ומאוחר

(ב) תירוץ

- (i) אומרים כלל פרט אף כנגד קל וחומר
- (1) והקל וחומר כעין הוכחה הוא להשבית לק"ו מטעם אין מוקדם ומאוחר
- (2) ואפ"ה גובר כלל ופרט ולא אמרינן אין מוקדם ומאוחר

(5) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) קל וחומר שלוחם נגד כלל ופרט בחד עניינא
- (1) אכן מעיד הוא כנגד הכלל ופרט אבל אינו מעיד להדיא דאין מוקדם ומאוחר
- (2) ולבסוף דנין בכלל ופרט ולא אמרינן לגבי' אין מוקדם ומאוחר
- (ii) ואכתי איכא למימר דדיני' דרב דאין מוקדם ומאוחר
- (1) אתיא בין בחד עניינא בין בתרי ענייני
- (א) היכי דאיכא הוכחה להדיא דאין מוקדם ומאוחר
- (i) כמו הוכחת וסקלתם באבנים ומתו
- (ii) דבעבור אותה הוכחה אמנם אמרינן

1. דאין מוקדם ומאוחר בחד עניינא דירה יירה

(iii) ואה"נ דבין בחד עניינא בין בתרי ענייני

(1) היכא שאיכא הוכחה להדיא דאין מוקדם ומאוחר

(א) ליכא כלל ופרט

(2) והיכא דליתא להוכחה

(א) איכא לכלל ופרט

(iv) והקושיא במקומה עומדת:

(1) היאך הוכיח רב פפא דבחד עניינא לית' לדרב כלל

(ב) תירוץ

(i) רב פפא קסבר מצד הסברא

(1) דמאחר דיליף רב דאין מוקדם ומאוחר בתרי עניינא

(א) היכי דאיכא הוכחת פרשת במדבר ופרשת בהעלתך

(ב) גילוי מלתא היא בכל תרי עניינא דאין מוקדם ומאוחר

(i) אף בדליכא הוכחה

(2) משא"כ בחד עניינא משמע לי'

(א) דהיכי דגלי (כמו בירה יירה) גלי

(ב) והיכי דלא גלי לא גלי

(3) בכך דבחד עניינא בדליכא הוכחה

(א) לא אמר רב אין מוקדם ומאוחר

(ב) ואית' לכלל ופרט

(ii) ובזה פליג רב פפא ארב מנשה בר תחליפא

(1) דרב מנשה בר תחליפא סבירא לי'

(א) דרב סבירא לי'

(i) דדיני' דירה יירה גלוי מלתא הוא

(ii) דבחד עניינא אין מוקדם ומאוחר

(iii) אף היכי דליכא הוכחה

תד"ה ודעתי' עילוי'

(1) גמרא

(א) אמר ר' יהודה אמר רב הבודק צריך שיבטל

(ב) קשיא

(i) מאי טעמא

(ii) אי נימא משום פירורין הא לא חשיבי

(ג) תירוץ

(i) אמר רבא גזירה שמא ימצא גלוסקא יפה ודעתי' עילוי'

(ד) קשיא

(i) וכי משכחת לי' לבטלי'

(ה) תירוץ

(i) דילמא משכחת לי' לבתר איסורא ולא ברשותי' קיימא ולא מצי מבטיל

(2) רש"י

(א) טעמי' דרבא

(i) דחיישינן שמא ימצא גלוסקא יפה

(ii) ודעתי' עילוי' בכך דישהה רגע קודם **ביעורו**

(1) ויעבור בבל יראה

(iii) והלכך צריך שישביתו בביטול מקודם

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) לרש"י

(1) אי חיישינן שמא ישהה רגע קודם **שיבטלו**

(א) (מהרש"א מקשה למטה שרש"י בקושטא כתב קודם **ביעורו**)

(2) היאך קמקשה אח"כ וכי משכחת לי' ליבטלי'

(3) הרי כבר אמרת דחיישינן דלא יבטלי' מיד

(ב) תירוץ

(i) מוכרח דרבא קאי אמאי דהקשה לעיל

(1) אי נימא משום פירורי הא לא חשיבי ובטלי ממילא

(ii) ומתרוץ רבא דגלוסקא יפה לא בטל ממילא

(iii) והלכך מקשינן עליו אין הכי נמי דלא בטל מאליו

(1) אבל כי משכחת לי' לבטלי'

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) לרש"י כדמתרץ רבא שמא ימצא גלוסקא וכו'

(ii) לא כתב אלא דחיישינן שמא ישהה קודם שיבערו

(iii) ולא כתב דחיישינן שמא ישהה קודם שיבטלו

(iv) וא"כ ניחא מאי דקמקשינן לרבא

(1) וכי משכחת לי' לבטלי'

(א) דאכתי לא אמרינן דחיישינן שמא ישהה קודם **ביטול**

(v) ולא מתורץ מאי דהקשו תוספות ארש"י

(ב) תירוצ

(i) קסברי תוספות

(1) דאם חיישינן דישהה קודם ביעורו

(2) מסתם חיישינן נמי דישהה קודם ביטולו

תד"ה משש שעות ולמעלה

(1) גמרא

- (א) אמר ר' יהודה אמר רב הבודק צריך שיבטל
(ב) קשיא
(i) מאי טעמא
(ii) אי נימא משום פירורין הא לא חשיבי
(ג) תירוץ
(i) אמר רבא גזירה שמא ימצא גלוסקא יפה ודעת' עילוי'
(ד) קשיא
(i) וכי משכחת לי' לבטלי'
(ה) תירוץ
(i) דילמא משכחת לי' לבתר איסורא ולא ברשותי' קיימא ולא מצי מבטיל...
(ii) דא"ר אלעזר שני דברים אינן ברשותו... חמץ משש שעות ולמעלה
(ו) קשיא
(i) וניבטלי' בארבע...
(ז) תירוץ
(i) כיון דלאו זמן איסורא הוא ולא זמן ביעורא הוא דילמא פשע ולא מבטל לי'
(ח) קשיא
(i) וניבטלי' בשית
(ii) כלומר **בתחלת שית** כשהוא עוסק בשריפה ויזכור לבטלי'
(ט) תירוץ
(i) כיון דאיסורא דרבנן עילוי' ... לא מצי מבטיל
(ii) דאמר רב גידל... אמר רב
(iii) המקדש **משש שעות ולמעלה** אפילו בחיטי קורדיניתא אין חוששין לקידושין

(2) רש"י

- (א) כוונתו דרב גידל דהמקדש **מתחלת שש** אין חוששין לקידושין
(ב) דאז איסורו מדרבנן הוא
(ג) ומאי דאין חוששין לקידושין בשעות דרבנן
(i) סייעתא להא דאמרינן
(1) דאף איסור דרבנן לא חשוב ברשותו

(3) תוספות

- (א) לשונו דרב גידל **משש שעות ולמעלה**

- (i) מוכח דמיירי בסוף שש ואיסורו דאורייתא
- (ב) והא ראי'
- (i) דבדף ד: איתא "דכולי עלמא מיהת חמץ משש שעות ולמעלה אסור"
- (ii) ויליף לה מדאורייתא
- (4) מהרש"א
- (א) היו יכולין להביא עוד ראי' מר' אלעזר גופי'
- (i) דר' אלעזר ג"כ קאמר שני דברים אינן ברשותו... חמץ משש שעות ולמעלה
- (ii) ומוכח דכוונתו בסוף שש בזמן איסור דאורייתא
- (1) מהא דאמר **ועשאן הכתוב** כאלו הוא ברשותו
- (2) ומהא דקמקשי עליו "וניבטלי בשית"
- (ב) קשיא
- (i) השתא דקבענו דרב גידל אאיסור דאורייתא קאי
- (ii) האיך מפקינן מיני' דאיסור דרבנן אינו ברשותו של אדם
- (ג) תירוץ
- (i) חיטי קורדנייתא חמץ נוקשה הן
- (ii) דאיסור דרבנן נינהו אף בסוף שש

דף ז.

גמרא הכא במאי עסקינן כגון שנשתמשו בה מעות חולין ומעות מעשר כו'

(1) גמרא

- (א) אמר רבה בר רב הונא אמר רב הפת שעטיפשה ונמצאה בתיבה
(ב) כיון שרבתה מצה מותרת
(i) כלומר אי נשתמשו בתיבה זו מצה יותר מחמץ
(1) נקטינן דפת מצה היא
(א) דאזלינן בתר רובא
(ג) מקשן (כמבואר ברש"י)
(i) בכל דבר העשוי להתכבד אמרינן קמאי קמאי אזדו
(ii) וסתם תיבות שמשתמשין בהן אוכלין נוטלין ראשון ראשון כדי שלא יתעפשו
(iii) וכל שכן דמסתמא בדקה זה אור לארבעה עשר
(iv) וא"כ לא רבתה נמי נימא
(1) דהאי פת דבתרא היא ומצה היא
(ד) תרצן
(i) שאני הכא דאי לאו דרבתה עלי'
(ii) עיפושה מוכיח עילוי' שהרי הוא זה ימים רבים וחמץ הוא
(iii) והלכך לא אזלינן בתר בתרא
(ה) קשיא
(i) אי עיפושה מוכיח עילוי' כי רבתה מצה מאי הוי
(ו) תירוץ
(i) אין הכי נמי
(ii) ומשמעו דרבתה היינו שרבו ימי מצה עילוי'
(iii) בכך שיכול להיות דגם מצה נתעפשה
(ז) קשיא
(i) אמרת דהיכי דאזלינן בתר בתרא
(ii) אזלינן בתרי' אף כנגד רוב
(iii) והא תניא
(1) תיבה שנשתמשו בה מעות חולין ומעות מעשר
(2) אם רוב חולין חולין אם רוב מעשר מעשר
(iv) ואמאי ליזל בתר בתרא
(ח) תירוץ

(i) דליכא בתרא

- (1) מפני דמשתמשין בתיבה בציבור א' למעשר ובציבור ב' לחולין
- (2) ודנין אמצעות שנמצאו חוץ להני צבורי
- (3) וכיון דאין כאן בתרא אזלינן בתר רוב

(2) מהרש"א

(א) בתחלת הסוגיא

(i) דסד"א

(ii) דכיון שרבתה משמעו דנקטינן דפת מצה היא

- (1) אי נשתמשו בתיבה זו מצה יותר מחמץ
- (2) דאזלינן בתר רובא

(iii) והקשה

- (1) סתם תיבות שמשמשין בהן אוכלין נוטלין ראשון ראשון כדי שלא יתעפשו
- (2) וכל שכן דמסתמא בדקה זה אור לארבעה עשר
- (3) וא"כ כי לא רבתה נמי נימא

(א) דהאי דבתרא היא ומצה היא

(iv) אמאי לא תירץ

(1) דלא אזלינן בתר בתרא

(א) דליכא בתרא

(i) מפני דמשתמשין בתיבה בציבור א' לחמץ ובציבור ב' למצה

(ב) והלכך אזלינן בתר רוב השתמשות

(ג) וכשרוב השתמשותה מצה מותרת

(v) ואמאי איצטריך להשיב

(1) דמשמעו דרבתה היינו שרבו ימי מצה עילוי'

(2) בכך שיכול להיות דגם מצה נתעפשה

(ב) תירוצ

(i) סוף כל סוף אין לסמוך על רוב השתמשות

(ii) היכי דלא אפה מצה ימים רבים קודם הפסח בכדי שיכולה להתעפש

(iii) וצריכין לסייעהו לרובא דהשתמשות ולמימר דגם רבו ימי הפסח עילוי'

(iv) והשתא דאתית להכי לא איצטריך לן רובא דהשתמשות בכלל

(v) ולא לדחוק דקמיירי בציבורי חמץ ומצה בתיבה אחת

(vi) ובפשיטות נפרש האי דרבתה על ימי פסח דרבו עלי'

תד"ה לפני סוחרי בהמה כו'

(1) גמרא

(א) מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה לעולם מעשר

(2) רש"י

(א) עיקר קניית בהמות בירושלים ממעות מעשר שני הואי

(ב) ואע"ג שאיכא למימר שמא מיד המוכר נפלו ומעות חולין הן

(ג) ספק מחצה על מחצה הוא

(ד) ואזלינן לחומרא

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) הרי אף מחצה על מחצה לא הוי

(ii) דסמוך מיעוטא דחולין דשאר מעות ביד הלוקחין

(iii) לפלגא דמעות חולין ביד המוכר

(iv) וא"כ רובא דחולין נינהו

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) הרי אף למוכרים איתנהו מיעוטא דמעות מעשר

(ii) כמו דללוקחין איתנהו מיעוטא דחולין

(iii) וצודק רש"י דמחצה על מחצה הוא

(ב) תירוצ

(i) לרש"י מוכרח

(1) דנכנסין בחשבון רק מעות שהובאו לשוק לקנות בהמות לשלמים

(2) ואיבעיא לן רק אם אותן מעות שהובאו לקנות בהמות

(א) נפלו מלקוחות ואכתי מעשר הן

(ב) או ממוכרים וחולין הן

(ii) דאי לאו הכי

(1) הרי ישנן ללקוחות עוד מעות חולין יתירות שלא הובאו לקנות בהמות

(2) ואמאי אמרת דאי מיד לקוחות נפלו מעשר הן

(iii) ומוכרים

(1) אף אם יש מיעוטא דמביאים מעות מעשר לשוק

(2) בוודאי לא יביאו מעות לשוק לקנות בהמות

(iv) וצדקו תוספות דהקשו

- (1) דאכתי איכא מיעוטא דלוקחין דקונין בהמות במעות חולין
(א) וסמוך מיעוטא לפלגא דמעות חולין ביד מוכר
- (2) דהרי ליכא אפילו מיעוטא דמוכרים דקונין בהמות במעות מעשר

תד"ה בלבער כ"ע לא פליגי דלהבא משמע

(1) גמרא

(א) מיפלג פליגי בעל ביעור אי משמעותי להבא

(ב) אבל לבער לכ"ע להבא משמע

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) מתי מברך האב ברכת להכניסו בבריתו של אברהם אבינו

(ב) תירוץ

(i) לפי רשב"א לפני הברית משני טעמים

(1) דהרי כ"ע מודי דלהכניסו להבא משמע כמו דאיתא בגמרא לגבי לבער

(א) וכדי שלא יהא לברכה משמעות של השקר

(i) צריכין שיברך על ברית שעתיד להיות להבא

(2) ועוד צריך שיברך עובר לעשייתן דהיינו קודם המעשה

(ii) לפי ר"ת לאחר הברית ופליג על שני טעמיו דרשב"א

(1) לית משמעות שקר כשמברך לאחר הברית

(א) דכוונת המברך לבריתין דלהבא של תינוקות לעתיד

(2) ודין עובר לעשייתן לא אמרינן אלא היכי

(א) דמי שעושה המצוה דהיינו המוהל

(ב) הי ניהו מי שמברך דהיינו האב

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) תירוצו של ר"ת על טענתו הראשונה של הרשב"א (משמעות שקר)

(1) דמכוון לבריתין דלהבא של תינוקות לעתיד

(ii) אליבא דרא"ש מתרץ נמי טענתו השני של הרשב"א (עובר לעשייתן)

(1) דהרי מברך עובר (לפני) בריתין של תינוקות לעתיד

(iii) ואמאי הוצרך ר"ת לתירוץ אחרת (דהאב אינו המוהל)

(ב) תירוץ

(i) אין הכי נמי דמאי שמכוון לתינוקות דלעתיד

(1) משבית שמץ משמעות שקר מברכתו

(ii) אבל לסברת ר"ת

(1) עדיין אינו עובר לעשייתו דמצוה דהשתא

(2) והלכך צריך לתירוץ השני דלא אמרינן עובר לעשייתו

(א) כשהמוהל אינו האב

ג) קשיא

- (i) ומאי יאמר ר"ת היכי דהאב מוהל בעצמו
- (ii) האם כאן יברך קודם המילה כדי שתהא עובר לעשייתו

ד) תירוץ

(i) לא פלוג

ה) קשיא

(i) בדף ז: איתא

(1) דבהוה אמינא לקמן

(2) בעוד דקס"ד דעל המילה אין משמעו להבא

(א) אמרינן

(i) דמוהל שאינו האב אמנם מברך על המילה

1. דא"א לו לומר למול דהרי אין המצוה מוטל עליו

(ii) וכשהמוהל הוא האב מברך למול דלהבא משמע

(ב) הרי דלא אמרינן לא פלוג

ו) תירוץ

(i) אמרינן לא פלוג כשמדובר על מתי לברך

(ii) ולא אמרינן לא פלוג כשמדובר בנוסח הברכה

דף ז:

תד"ה לא סגי דלאו איהו מהיל

(1) גמרא

- (א) מיפלג פליגי בעל ביעור אי משמעותי להבא
- (ב) אבל לבער לכ"ע להבא משמע
- (ג) קשיא
 - (i) מברכין על המילה אע"ג דצריך לברך עובר לעשייתן
 - (ii) הרי דעל המילה להבא משמע
- (ד) תירוצ'
 - (i) אינו ראה
 - (ii) דאיכא למימר דשאני הכא דאי אפשר לברך בלשון למול
 - (iii) ומוכרח לברך על המילה הגם דאין משמעותי להבא
- (1) משום דלמול משמעו דהמוהל הוא האב ומצוה למול תיבוק זה מוטל עלי'
 - (iv) ואין הכי נמי דהיכי דהמוהל הוא האב מברך למול
- (ה) ואף דלא מביאין סייעתא ממילה
 - (i) לבסוף מסיק דעל משמעו להבא
- (2) רש"י
 - (א) למסקנא מברכין על המילה אף כשהמוהל הוא האב
- (3) תוספות
 - (א) משא"כ המל גרים שמברך למול
 - (ב) דהמצוה מוטל על המוהל ולא על האב
- (4) מהרש"א
 - (א) קשיא
 - (i) והרי גם כשהמוהל הוא האב מוטל מצוה עליו
 - (ii) ואמאי לא מברך ג"כ למול
 - (ב) תירוצ'
 - (i) עיין בתד"ה והלכתא דיש טעם בברכות

תד"ה על הטבילה

(1) גמרא

(א) לגבי טבילה לא אמרינן דמברך קודם לעשייתן

(ב) דעד דטביל אכתי גברא לא חזי

(2) תוספות

(א) וכן לנטילת ידים

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) ואמאי לא הוזכר נמי נטילת ידים כיוצא מן הכלל

(ב) ב' תירוץ

(i) תירוץ א'

(1) דטעם א' איתנהו בטבילה ובנטילת ידים: אכתי גברא לא חזי

(ii) תירוץ ב'

(1) דבטבילה שייך נמי נטילת ידים

(א) דנפיק חובת נטילת ידים כשטובלן בשיעור מקוה